

צבי פז

בן סופיה ומרדכי פס

נולד : כ"ד תמוז ה' תרע"ג - 29/07/1913
נפטר : ד' כסלו ה' תשס"ה - 18/11/2004
עלה לארץ-ישראל בפסח 1934 ה'תרצ"ד

לפני כ-91 שנים נולד חברנו צבי בגרמניה. בן שני לסופיה ומרדכי ז"ל זוג סוחרים שהיגרו מפולין לגרמניה.

צבי למד בבי"ס יסודי נוצרי, כלומר בימי א' לא למדו שם, וכילד יהודי, למד גם יום אחד ב'חדר', כי ההורים היו שומרי מסורת. צבי אהב מאוד ספורט ובתיקו נמצא בדל עיתון גרמני ובו נראה צבי המתעמל- האקרובט בחברת עוד נערים בנבחרת הגאה של ביה"ס עם מוריו ומאמנו.

גם ביי"ס תיכון למד והצטרף לתנועת נוער. בתחילה לתנועת "עזרא" החרדית, אבל לאחר ביקורו של טדי קולק מתנועת "הבונים" הציונית הצטרף הוא ועוד רבים מחבריו לתנועה זו. כמובן שעליית היטלר לשלטון הביאה עוד רבים מהנוער הציוני בגרמניה לתנועה, וצבי יצא להכשיר עצמו לחיי עמל בארץ ישראל בכפר ההולנדי "אנסחדה". משם חיכה בקוצר רוח לסרטיפיקאט (אישור עליה) וכשזה בושש לבוא, החליט צבי להמר ולהגיע לארץ בעליה בלתי-ליגלית. הוריו ששני בניהם כבר היו בארץ, החליטו שאינם רוצים בפרוד הזה של המשפחה, ועלו גם הם ביחד עם בתם הצעירה זהבה שיפר.

צבי הגיע בעקבות אחיו הבכור דוד לגשר הישנה, וכשהוחלט לעבור מגשר הישנה והצפופה לאשדות/דלהמיה רחבת הידיים, עבר גם צבי, אבל לא לפני שפורסם בעלון מיכתבו בו הוא קורא לעוד חברים להצטרף לגרעין שיחזיק את "גשר הישנה" עד שימצא גורם אחר שישב אותה, כי הרי אסור להפקיר נקודה אסטרטגית כזו.

צבי כמו רוב היקים עבד במסירות, בדיוקנות וקפדנות בכל מקום אליו נקרא. בתחילה נכנס לעגלונות והיה מאושר לקבל לידי זוג סוסים או פרדות ועגלה. משם עבר לרכב מנועי וישב שנים רבות מאחורי ההגה, בד"כ של משאיות. ב-1939 פורצת מלחמת העולם השנייה וצבי הרווק נחוש להתגייס לצבא הבריטי הנלחם נגד הנאצים שנואי נפשו. התעודות מעידות שהיה מראשוני המתנדבים לצבא הבריטי (עוד בטרם נוסדה הבריגדה היהודית וכן קיבל שישה עיטורים ומדליות שהוענקו לו בסופה של המלחמה ע"י האימפריה הבריטית והמלך ג'ורג' ה-6).

צבי נפצע בעת היותו בטוברוק – צפון אפריקה, כאשר מטוס "מסרשמיט" גרמני הפציץ את הרכב שלו.

רק באוגוסט 1946 הוא חוזר שוב ארצה והביתה לאשדות. כאן הוא מכיר את רעייתו יפה שהגיעה לאשדות עם עוד חברות בוגרות תנועת 'הנוער העובד', ועימה בנה בית חם לשלושת ילדיהם: אמנון, רוחליה ואלון. כאמור צבי לא בחל בשום עבודה והלך תמיד לפי "צו השעה והתנועה". יחד עם זאת, מעולם לא ויתר על תחביביו בספורט עם העבודה והמשפחה וגם כשלא עסק בעצמו בספורט דאג וארגן בהתלהבות אירועי ספורט אחרים, כמו צליחת הכנרת מיומה הראשון. לכתב העיתון "חדשות הספורט" אמר: "כשאלפים מכל הגילים שוחים, זולגות לי דמעות של גיל וגם אחרי שמסתכלים 30 שנה אחורנית ורואים ממה התחלנו עם כ-100 צולחים בלבד (בצליחה הראשונה) ולמה הגענו היום (כ-7000 צולחים) יש על מה להתגאות ולהתפאר". גם ב"הפועל" עמק הירדן ידעו להעריך את פועלו של צבי

ובשנה ה-31 של הצליחות הוענק לו פרס הוקרה מטעמים. גם ילדיו אוהבים וקשורים לספורט: אמנון היה כתב באחד מעיתוני הספורט, אלון מוותיקי צולחי הכינרת ורוחליה שחיינית מעולה.

בראיון שערכתי עמו ב-1986 סיפר צבי על החוויות המשמעותיות ביותר של חייו הראשונה - בנייתה של אשדות יעקב והשניה - בהיותו חייל בצבא הבריטי במלחמה הגדולה. אבל לא רק על המלחמה והפציעה סיפר, אלא גם על החברות שהייתה עם ישראל אלתר שהתגייס יחד עימו, ואיך היה המום כאשר נודע שהאנייה עליה היה אלתר טובעה ע"י הנאצים, ואיזו שמחה אדירה פרצה כאשר לפתע הופיע בחדר האוכל שלהם אלתר העייף שהצליח להינצל. איזה חיבוקים היו שם. על הגעגועים האדירים לאשדות, ועל התדהמה כאשר נודע על תקרית בקיבות רמת-הכובש בה נהרגו מספר חברים מידי חיילים בריטים. ובמכתבו לאשדות הוא כותב שזה מאוד כואב וחורה לו שאותו צבא שאליו הוא התנדב כדי לעזור במלחמה נגד הנאצים הוא זה המתנהג בברוטליות והורג חברי קיבוץ.

אח"כ באה מלחמת השחרור שלנו ושוב פציעה במבואות חיפה, אלא שהפעם מתמזל מזלו, ומי אם לא אחיו הגדול דוד, שהיה אז שומר באזור, ראה מה שקרה והזעיק את צוות העזרה הראשונה, לטיפול באחיו ובנער שהתלווה אליו. כ"נהג משנה". צבי סיפר על כאב הלב הגדול שהיה לו כאשר חל הפילוג בקיבוצנו ורבים מחבריו לתנועה ול"הכשרה" בהולנד עזבו את אשדות והלכו למושב רגבה בגליל המערבי. אבל כאן באשדות היו הוריו ואחותו זהבה וההורים הטילו וטו, כי כבר נמאסו עליהם חיי הנדודים.

למרות שצבי מאוד רצה להיות עם חבריו, הוא נשאר, והמשיך במסירות והתלהבות בכל מה שעבד ועשה.

הוא היה שנים רבות נהג משאית, ותעיד תעודה של "המועצה הלאומית למניעת תאונות דרכים שהוענקה לצבי פז על זכייתו בתואר "אביר הדרכים" לאחר 25 שנות נהיגה זהירה במסגרת תחרות "הנהג זהיר",

אח"כ עבד שנים רבות במכון הבנות של מפעלי עמק הירדן, בדרך-כלל כמנהל - חשבונות. פעמים רבות, כיוון שידע והתמצא בדברים נוספים, היה מחליף קבוע של האדם שעסק בהבחלת הבנות וגם החליף את מנהל המכון עצמו.

יותר מאוחר עבד בבית-החרושת "ספן" כ-17 שנה, שם שימש כאבא לעובדיו. הוא אהב אותם והם אהבו אותו. בערוב ימיו חזר לעבוד בקיבוץ במפעל שלנו "לוג". גם לאחר שהמפעל החליט שאין לו צורך יותר בחברים המבוגרים שעבדו שם, התעקש צבי להמשיך לעבוד ורק הבעיות בליבו (הוא מאוד לקח ללב והיה מתרגז די מהר על דברים שונים), הכריחו אותו לוותר על העבודה ב"לוג".

השינויים שהקיבוץ עבר בשנים האחרונות ממש כאבו לו, והוא הרבה להזכיר את הימים בהם היה יותר שיתוף ואחוה, את השמחה ואת היותו מאושר כשלקח חלק בבניית המקום.

נפילתו של נכדו אבנר ב"אסון המסוקים", הוסיף עוד על כאבי ליבו של צבי, שנשבר לרסיסים.

צבי היה מסור בכל נשמתו לרעיון הקבוץ בכלל ולאשדות יעקב בפרט, זוהי בעצם המורשת שלו לילדיו, נכדיו ולכל בני משפחתו. אתם בהחלט יכולים להיות גאים בסבא כזה, שהיה עושה הכל באופן נמרץ, זריז ומדויק. ליפה רעייתו, לילדיו: אמנון, רוחליה ואלון, הנכדים, הנכדות, החתן והכלות, לאח דוד.

בשם קיבוץ אשדות יעקב אחוד בהערכה רבה.
עמליה דיין בת-ארי